

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, fél évre 5 korona, negyed évre 2 korona 50 fillér. Egy eszám ára 10 fillér.
Községek, tanítók, iparosok és egyesületek melyek egyenként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapnak a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadóhivatal K. Vásárhelytől az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések és előfizetési pénzek küldendők.

Közükatási politikánk.

Budapest, 1900. jan. 5.

Bizonyos oldalról terjesztik azt a hirt, hogy Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter lemond és ennek többféle okát adják. Szerencsére ezek az okok nem bizonyultak valónak, hanem megezőfolták az egész lemondási hirt. Mint örömmel regisztrálhatjuk, Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter továbbra is megmarad hivatalában, melyet immár öt esztendő óta oly kitűnően, az egész ország teljes meglegedésére betöltött. Valóságos epochája lett ez az öt esztendő a magyar közművelődés és iskolai ügyünknek. Ugyancsak ennek a tárczának a másik oldalát, a mely a vallásügyre vonatkozik, Wlassics Gyula oly kitűnően látta el, mint előtte senki más. Az alkotások egész sorozata fűződik nevéhez, mely a legtiszteltebb és a legnépszerűbb nevek egyike lett az egész országban.

A kezdeményezés és alkotás képezi Wlassics Gyula dr.-nak legnemesebb ambícióját. Csupa tevékenység és munkásság az egész pályája, mely most ért a zenitjére és a legszebben bontakozik ki előttünk. Valóban csak sajnálni tudnók, ha Wlassics bármely okból távozni kénytelen lenne és így megkezdett műveit nem tudná befejezni. De hisz erről többé szó sem lehet.

A képviselőház pénzügyi bizottsága a napokban tárgyalta a vallás- és közoktatásügyi miniszterium költségvetését, melyet Wlassics Gyula nagy körültekintés-

sel, bámulatos szakavatottsággal és esodálatos nemzeti érzéssel állított egybe. Ez utóbbi szempont különben is tulnyomó Wlassics Gyula közoktatásügyi politikájában. A magyar nyelv, a magyar érzés, a magyar izlés fejlesztése és terjesztése érdekében nem kiméli az áldozatokat. Ezt valóban joggal hasznos beruházásoknak lehetne tekinteni, melyek kamatostól megtérülnek.

De Wlassics kulturpolitikájának van két eredeti sajátága. E kettő mintegy spezialitását, saját találmányát képezi Wlassicsnak. Az egyik a művészi érzék fejlesztése a magyarban, a másik pedig a magyar helyeken a népiskolák államosítása. Ez az utóbbi éppen megfordítottja az eddig követett kulturpolitikának. Eddig ugyanis a nemzetiségi vidékeken államosították az iskolákat, most ezzel szakítva, a magyar vidékeket iparkodunk ellátni állami iskolákkal.

A nemzetiségi vidékeken az iskolák államosításával sikert el nem értünk, mivel a nemzetiségek merő dacból felekezeti és községi iskolákat állítottak fel, a hova gyermekeiket küldték, az állami iskolák pedig néptelenek maradtak. A magyar nyelv intenzívebb terjesztését tehát nem érhattük el az iskolák államosítása által. A magyar kultúra ebben az adagban nem kellett a nemzetiségeknek. Azt kereken visszautasították. Ellenben ezen a vidéken az állami iskolákra pazarolt pénzt a magyar faj kulturájának emelésétől vontuk el. Ezt megsínylette az államfentartó magyar elem, mely saját erejére volt ha-

gyatva, állami segítségben nem részesült. Az állam pedig minden erejével a nemzetiségi vidékeken volt lekötve.

Pedig épen a kultúra és a műveltség terjesztése az, a mely mellett helyünket győzedelmesen megállhatjuk a népek és nemzetiségek versenyében. Mert csak a kultúra menti meg a magyar hegemoniát. Ha intelligenciában és vagyonban első lesünk, a hegemonia is nálunk magyaroknál marad. Ez a felfogás vezette Wlassicsot arra, hogy az állam minden erejét a magyar nép kulturájának fejlesztésére fordítsa.

Sajnos, hogy erre nagyon is rá vagyunk szorulva, mivel épen az Alföldön, a magyarok által lakott vidéken van a népoktatás ügye a legjobban elhanyagolva. Itt van legtöbb iskolázatlan gyermek; itt van legtöbb hiány az iskolákban. Erről megdöbbentő statisztikai adatok szólnak. Az alföldi tanyai nép minden kulturától el van vágva. Ide csak nyomtatvány útján lehet kulturát bevenni. Ámde ehhez iskolázás kell, hogy a nyomtatott betű által terjesztett kulturának fogantja legyen. Azért szükséges, hogy az ilyen nép felett a közoktatás és közművelődés tekintetében a gyámkodást az államhatalom vegye át. De ugyancsak itt az állam akadály nélkül fejlesztheti ki tevékenységét, mert az állam kulturális céljaival teljesen meg egyezik annak a népnek kulturális igénye. Ez a kettő egymást elősegíti. Az állam kitűnő közművelődési teret kap, a magyar nép pedig már „ab ovo“ magyar, csak értelmét kell fejleszteni, ismeretkörét kell tágítani. Az államosításnak itt meg lesz a

TÁRCZA.

ÚJÉVI AJÁNDÉK.

Egyszerre jöttünk föl a fővárosba én és Józsi barátom.

Gyalog jöttünk mindketten. Én nekem rossz volt a csizmám, Józsinak meg a nadrágja mutatott fél folytonossági hiányokat és ez volt az oka, hogy az apostolok módjára tettük meg az utat szülőhelyünkől Budapestig, hol a megtakarított pénzen el láthattuk magunkat a szükséges ruhadarabokkal.

Évek multak, de én semmire sem vihettem a fővárosban. Nélkülöztem és kinlódtem, de mind nem használt, azért pénzem soha sem volt és állásom is csak „bizonytalan“, úgy, hogy mindennap várhattam, hogy azt a keveset is elveszithetem, mi a legszükségesebbek fedezésére kellett.

Egyszer végre eljött hozzám Józsi barátom és jó indulatu hangon felszólit, nem állanék-e be egy most keletkező részvénytársaság titkárául.

— Hogyne!? válaszolám én örömtől ragyogó arccal, magam elé varázsolván a régi ropogós bankókat, melyek már gázsi fejében ez állással járnak.

Józsi barátom erre kihuzott a zsebéből egy névjegyet és egy pár ajánló sort irván, nekem át adta azzal az utasítással, hogy még az nap keressem fel Kónski Jeremiás igazgatót, ki azonnal alkalmazni fog.

Igy is történt; de fájdalom nem volt szerencsém új állásomban. Alig töltöttem ott öt hetet, mikor a rendőrség kezdett beleavatkozni az üzleti ügyekbe és egy szép napon az igazgató ur elmaradt a hivatalból, mert a törvényszéki palotába felejtette magát a szegény.

Megint állás nélkül voltam és nagy szorultságomban felkerestem Józsi barátomat, aki már akkor háziúr volt az Andrássy-uton.

— Ugyan, kérlek, — kezdém — hogyan ezeztetted ezt a tömérdek vagyont, hiszen te is olyan szegényen jöttél a fővárosba, mint én.

— Hja, válaszolt önelégült mosollyal Józsi, tudtam a módját.

— És mi az a mód, hadd tanuljam el tőled, hogy én is meggazdagodjam.

— Neked, mondá a barát kissé feddő hangon, rossz tulajdonságaid vannak. Alázatosnak kell az embernek lenni, hizelegni kel tudni és nyájasságot és előzékenységet tanusítani mindenki iránt, aki nekünk használhat.

Megköszöntem Józsi barátom intését, mely nem

volt egészen indokolatlan és feltettem magamban, hogy ezentul egészen megváltoztatom modoromat.

Pár pappal később egy családdal találkoztam a városligeti sörházban, érdeklődtem irántuk, különösen azért, mert hallottam, hogy csinos kis barna leányukkal szép hozományt ad az öreg. Az ismeretség meg volt kötve és én már áldani kezdtem Józsi barátomat, hogy előzékenységre, jobb modorra tanított. Egy este vacsora után az öregek ott marasztaltak egy kis „durákra“. A játék vigan folyt és én boldognak éreztem magamat, mert vesztettem, a miből biztos következtetést vontam le az átellenben ülő kisasszony szerelmére. De nem lévén megelégedve a babonás jellel, határozottabb tájékozást akartam magamnak szerezni a kisasszony érzelmei felől és cipőmmel az asztal alatt kerestem érintkezést a kisasszonnyal. De szerencsétlenségemre lábam a mama cipőjébe botlott és lelezárván kénytelen valék azonnal elhagyni a házat.

Feltettem magamban, hogy máskor óvatosabb leszek és újabb ismeretséget igyekeztem kötni egy hölgygyel, kinek hozománya van.

A Taliga-uteza egyik kétemeltes házánál egy szőke női fejet láttam kihajolni az ablakon. A hölgy megtetszett és miután a nehéz csipkefüggönyök, melyek a fényes ablakokat körül fogták jó módról susogtak, és erős köhögéssel igyekeztem magamra

haszna, míg ellenben a nemzetiségi vidéken ez a drága erő hasztalanul elfecséreltetik.

A nemzetiségi vidékeken az iskolák államosítása helyett sokkal célszerűbbnek mutatkozik az állam legfőbb felügyeleti jogának hatályosabbá tétele, mert ezen a révén magában a nemzetiségi nyelvű népiskolákban sokkal erélyesebben elő lehetne mozdítani a magyar nyelv tanítását. Hisz erre külön törvény van és ennek megfelelő miniszteri utasítás mellett a magyar nyelv tanítását és annak eredményét szigorúan ellenőrizni lehet azon népiskolákban, a melyeknek oktatási nyelve nem magyar. Minden mellétekintet nélkül szigorúan végre kell hajtani a magyar nyelv tanításáról szóló törvényt. Meg kell tartani a miniszteri utasítást. Különösen arról kell gondoskodni, hogy a nem magyar nyelvű iskolákban a tanító tudjon magyarul, mert ha a tanító magyar, akkor bármely nemzetiségű és felekezeti iskolában el van hárítva a magyar nyelv tanításának legfőbb akadály. A nemzetiségi vidékeken elsősorban a tanítót kell megnyerni a magyar ügynek. Magyar tanítókat kell képezni, a kik aztán magyar gyermekeket fognak nevelni. Magyar nyelven és érzelemben.

Ezért csak helyeselni tudjuk azt a tervet, hogy elsősorban a tanítóképzés kizárólagossága az államot illesse. Csakis az állam állíthasson és tarthasson fenn tanító-képezdéket. Nyilvános iskolában csak olyan tanító működhessek, a ki állami tanító-képezdében nyerte kvalifikációját. Ez biztosan magyar nyelvű és magyar érzésű lesz. De ez a terv igazságos és megfelel a mi alkotmányunknak. Mert nálunk elv, hogy képesítőt, mely nyilvános, közfunkezióra jogosít, egyedül az állam adhat. Ezt az államvizsgái erőt és jellegét ki kell terjeszteni a tanító-képesítőkre is. Mennyiben lenne kevésbé fontos egy gyógyszerész diplomájánál a tanító oklevele.

Pedig a gyógyszerész csakis államvizsgán szerezhethet kvalifikációt. Mi azt hisszük, hogy a tanítóképzés államosítása nem késhet soká. Eddig a felekezeti ta-

nitóképezdékből került ki a legtöbb tanító. De éppen ez a baj. Mert a felekezeti és nemzetiség legtöbb helyen egymást fedi. Az egész tanítóképzés tulajdonképpen a nemzetiségi érdeket szolgálta és nem is az illető vallásfelekezetét. A felekezet csak külső czím volt arra, hogy az alatt nemzetiségi kulturpolitikát üzhessenek.

De Wlassics nemcsak a magyar nyelv, a magyar érzés terjesztésére helyez sulyt, hanem ehhez a két tényezőhez adja harmadikul a magyar izlést is. Ennek az ugynevezett művészi érzéknek fejlesztésére Wlassics igen sokat tett különösen az utóbbi időben. A népiskolai és középiskolai tantervek ez irányban lényegesen módosultak. Mert első tekintetre nem is hinnők, hogy a nemzeti kulturpolitikában mily jelentékeny tényező a nemzeti izlés fejlesztése. Hisz az idegen iparművészeti és képzőművészeti tárgyak révén csempésznek be legtöbb idegen felfogást, idegen fogalmat hozzánk. Már pedig önálló nemzeti művészetünk, magyaros izlésünk nem lesz mindaddig, a míg magunkat az idegen befolyás alól nem emancipáljuk.

R.

Reakció.

Nem kell éppen pesszimizmustól ihletetteknek lennünk, hogy az utolsó évek történetében az osztrák viszonyok káros hatását konstatáljuk — már amennyiben azok a tarthatatlan állapotok viszonyoknak nevezhetők — a magyar politika aktivitására. Közéletünk harmonikus áramlatait, a magyar törvényhozás legjobb akaratát megbénította az osztrák anarchia s valóban nem nagy túlzás kellett hozzá, midőn gonosz nyelvek a monarchia két államát egymáshoz láncolt gályarabokhoz hasonlították, kik közül az egészséges kénytelen menekülni a bajtársa tehetetlenségének feláldozni. Az ausztriai helyzet nem szűnt meg kritikusnak lenni, a válságok egymás után következtek, mint a hét napjai s a kormányok molochszerű falánksággal lettek elnyelve. S most végre, ha az abszolút politikai esendőbb ki-kihangzó hírek nem esznek, elkövetkezik egy enyhe fordulat a jobbra. A Wittek-kabinet ugyanis nem fogja túlélni szükségbeli keresztséget s valószínűleg e hó közepe táján átadja az ügyek vezetését egy másik hivatalnok miniszteriumnak, mely a Körber-etikettet fogja viselni. Valjon sikerül-e Körbernek csehekét és németeket kibékíteni, az új nyelvtörvény meghozza-e az

oly forrón óhajtott Isten-békéjét, korántsem bizonyos; Ausztriában ugyanis csak a mult nem bizonytalan, de azt az egyet okvetlen hangsúlyoznunk kell, hogy alig érezhetően, paránszerű finomsággal az összes osztrák pártoknál terjed a gondolat, hogy a palamenti szervezet működését éppen Magyarorszára való tekintettel okvetlen minél előbb reaktíválni kell, hogy az állami feladatok megoldása és nagy megelégedéssel tesszük hozzá: Széll kabinet energikus állambőlesége folytán, többé nem öncél, hanem ösztönző akció, melynek motorai immár remélhetőleg erősebbek lesznek, mint a viszályra s veszekedésre való kedv. Nem akarunk korán örvendezni, de mintha közeledni látnók a reakciót, nem a jól ismert s gyűlöletes ultramontán, fendális és abszolutisztikus reakciót, hanem azt a jótékony viszályat, mely a magyar állapotok konszolidált egészségességétől kiindulva, Ausztria gazdasági idegrendszerét élénk rezgésbe hozza s egy hasznos válsággal felüdíti életkedvét. Ez a reakció talán megteszi még azt a csodát is, hogy az osztrák politikusok csupa ökonomiából és számitásból utoljára még politikai lelkiismeretükre is rátaláljanak.

Hadügyi kérdések.

Habár a hadügyi budget tárgyalásai a magyar delegáció hadügyi bizottságában az egyes tételek alkalmi fejtegetései is, és eszerint a legkülönbözlőbb kérdések tarka kaleidoszkopját — a porosz parádélépéstől a protestáns lelkészekig — nyújtják, delegatusaink óhajtaiban és panaszaiban mégis üde léghuzamot, új irányt lehet érezni, mely a nemzeti energia hatványozott kifejtésére enged következtetni s következetes keresztülvitel esetén, mindenesetre értékes gyümölcsöket fog teremni. Akár üdvös reakció ez az osztrák kapzsiság örvengő kitérőseire, mely politikusainkban jobban kidomborítja a józan egoizmust, — vagy éppen revanche az a kvóta-Páduáért, — akár pedig (s ezt tartjuk legvalószínűbb magyarázatnak) egyszerűen a Széll-kabinetben megtestesült s minden akciójában öntudatosan kiemelkedő nemzeti eszme hatalmas befolyása az, mely eszme az udvaroncossáig menő loyaltásra idomított magyar delegáció régente megszokott igen-jét és ámen-jét immár tartalmas és tartós hatású vitává változtathatja, akár az egyik, akár a másik, e tünet indoka teljesen mellékes, midőn azokat az örvendétes tényeket mérlegeljük, melyek e tárgyak szubstanciáját teszik. Az álármirozó híreket a békelétszám roppant felemeléséről, illetve a póttartalék nagy részének a tényleges szolgálatba való beállításáról a hadügyi igazgatás kísérleti léggömbjeinek lehetett ugyan tartani, mely igazgatás a minden békeértekezletek dacára az összes államokban folyton növekvő fegyverkezések nyomása alatt, felelőssége tudatában, hadseregünket, kötelessége szerint, a nagyhatalmi állás magaslatán akarná tartani; szerencsére a hírek csak hírek maradtak és a hadügyminiszter szervezési terveinek pontos irányjelzőjéül megjegyezhettem magának a leghatározottabb módon történt hangsúlyozását annak az anyagi teljesítő-képességnek, melyet Magyarország a tulságosan magas hadi budget-vel szemben állít. Végre is áldozatokat hozni kész Magyarország, ámde a nagyhatalmi eszme mégsem nyomhatja el az összes állami szükségességeket és kulturális szükségleteket.

Hogy Krighammer hadügyminiszternek a viszonyokkal nemcsak számolnia kell, hanem, hogy számolni akar is, azt bebizonyította a 30 milliós póthitelre vonatkozó, rögtönzött átruházási vita, midőn nemcsak eljárása korrektségét megvilágította, hanem határozottan az ország pénzügyi helyzetét emelte ki mértékadóknak.

Teljes egyetértéssel és félre nem érthető energiával követelték a magyar delegatusok Magyarországi kvótaszéri részesedését a közös hadsereg összes szállításaiban, és a tett nyilatkozatok komolysága, támogatva a követelés jogossága által, kétségkívül jótékony emlékezetébe fogja hozni a hadügyi kormányoknak a hadsereg előgednie azokkal a morzsákkal, melyek az osztrák iparosok gazdagon terített asztaláról a földre hullatott s azokból az olvasatlan milliőkből, melyeket a fogaiig felfegyverkezett béke 1867. óta elnyelt, nevetséges töredékek kerültek vissza a magyar adófizetők zsebeibe. A legközelebbi

vonni a dáma figyelmét. Rám is nézett, mosolygott és mosolyában annyi szendesség és szemérem nyilvánult, hogy én csak Ámor isten ellenállhatatlan sugalmazását láttam benne, semmi egyebet.

Ettől a naptól kezdve én minden délután pontosan megjelentem a ház előtt, hogy az imádott nő ablaka előtt addig sétáljak, míg az kitartó szerelmemet egy megigéző mosolylyal meg nem hálálja. És a jó szívű hölgy mindennap mosolygott rám és én boldogan távoztam a Taliga-utca kétemeletes házából.

Ujév felé végre elérkezettnek láttam az időt arra, hogy végre személyesen tegyem tiszteletem nála és feltárjam szívem érzelmeit.

Emlékezetemben varázsoltam vissza Józsi barátom jó tanácsait és az ovatosabbá tett.

Előbb a házmesternénél tudakozódok a kisasszony körülményei felől és kérdem, hogy ki van-e zárva a becsületes szándéku közeledés.

A házmesterné széles szája már első kérdésemre is szerencsésen kitért. Én azt hittem, hogy ez nála csodálkozást jelent, pedig több volt ennél. — kinevetett.

— Mit, kérdé két kezét csipőjére téve — ön még nem is tudná?

Ugyan kérem ne kinezzen, mondja meg a valót.

— Hát tessék, itt az asztal, fogja meg jól,

hogy attól, a mit mondok, el ne essék. Én mintegy önkénytelenül megragadtam az asztal szélét és mondtam:

— No hát beszéljen!

— A kisasszony, folytatá a házmesterné, gunyolódó hangon, anya lett...

— Elég — kiálték magamon kívül és szaladtam, meg sem állva lakásomig. De itt még nagyobb meglepetés várt reám. Egy iratot kézbesítettek nekem, melyből az tűnt ki, hogy apasági keresetet indítottak ellenem, a taliga-utcai kisasszony hivatkozva számos szomszédra, kiknek tudomása van róla, hogy nekem a kisasszonynyal viszonyom volt, és hogy minden délután ott láttak ögyelegni az ablaka alatt.

Szép ujévi meglepetés — gondolám — és siettem Józsi barátomhoz, a kinek szemrehányást akartam tenni, hogy előzékenységre és hízolgásra tanított.

Józsi barátom őszinte részvételt hallgatta meg előadásomat és mikor a végére jutottam egy névjegyet vett elő, melyre e pár szót irta:

Hízelegj és légy előzékeny, de ne vakon!

És ujabban azt a tanácsot adta át nekem, mondván: ennél jobb, értékesebb ujévi ajándékot nem adhatok.

delegációk feladata lesz az erre vonatkozó határozat keresztülvitelének ellenőrzése s az ezen alkalommal kiderülő hiányok és visszasságok orvoslása. És midőn a galieziai határ-erődítmények kolosszális összegeket igényelnek, melyek mind az osztrák iparnak jutnak, természetesen bele nyugszunk a politikai szükségességbe, az államraisonba; de hogy a központi igazgatáson kívül a közös hadsereg magasabb képző-intézeteit is mind Ausztriában állítják fel, ez a magyar érdek nyilvánvaló megrövidítése. Magyarország részesítése a hadsereg szükségleteiben maától érteendő dolog s valóban az eddigi magyar politika egész kiskorúsága kellene ahhoz, hogy hasonló igazságtalanságot tovább is tűrjön az ország.

Rendkívül érdekes vitára adott alkalmat a delegáció il. etékességének kérdése a tiszti fizetések felemelésére vonatkozólag. A felvetett téma nem találta az összesszónokokat e kérdésben teljesen tájékozottan; Széll Kálmán miniszterelnök világos és jogászai éleselmérő tanuskodó fejtegetései, kinek Szilágyi Dezső bizottsági elnök is rendkívül szerencsésen szekundált, eloszlatott minden kételyt a jogosultságot illetőleg melylyel a katonatiszti fizetések felemelését költségvetési uton fogják keresztülvinni. Mindenesetre igen örvendetesnek tartjuk, hogy az összes vélemények tökéletesen egyetértésben a parlamentáris souveranitás leggondosabb magyarázata mellett nyilatkoztak és a kiegyezési törvény helyes értelmezése által a törvényhozás nimbusa, valamint a delegációsális intézmény méltósága is sértetlenül megóvatott.

CSARNOK.

Jámbor Están egyházi levele a szerkesztőhöz.

— 160 —

Téns Szerkesztő ur!

Nem vagyok valami erőst aritmétikás ember, hanem azért úgy sejtem következtetni, hogy a leg-tökéletesebb ország az, mejben nem egy felsőbb hatalmasság rója az alattvalókra az terheket s osztogatja az jussokat, hanem az nép maga csinálja esztet. Hát ijjen tökéletes ország az munké es. Példának okáért az adót mű vetjük ki az mű megbízott embereink által; az mű képpiselőink állapítják meg, hogy hány legényt adjunk katonának s ugyan ők hozzák aszt a tenger törvényt, mejiknek felét sem tudja és tartsa meg az ember. Ezek perszé mind csak terhek, mejeket magunk raktunk magunkra, hanem némejkor megszáll munkót az nagy-lelkűség es, s egy-egy kevés jussal és megajándékozzuk magunkot. Ijjen ajándék az esküdt bíróság, mejik ezen esztendőben kezdi meg működését. Ezután mű magunk fogunk embertársaink felett itélni, azaz hogy mű mondgyuk ki, hogy valaki bűnös-e vagy nem s ha aszongyuk, hogy bűnös, az téns törvényszék rea sózza a mi dukál. Hát bizony ez mind igen szép dolog s méltó es egy szabad alkotmányos országhoz, hanem én még es úgy sejtem következtetni, hogy az mű szabadságunk ojjan forma, mintha az embernek egy bibiresók nőne az arrára. Az az bibiresók az övé, asztot levághatja vagy megtarthatja, a mint az guszatusa hozza magával, de az ember még es megtartja, mert hát az magyar szabad ember és senki sem poronesol abból, hogy ne viseljen az orrán bibiresókot.

A mi pedöglen az eskütt széklet illeti, én asztot mondom, hogy akár ki tanálta ki, de azért okos és szép dogot művelt, met hogy egy csomó becsületes ember mondjon ítéletet egy gazember felett az saját lelki üsmereite szerint, az csak helyes és igazságos dolog, de hogy az új rend annyó just adgyon az gonosztevőnek, a mennyét ad, aszt hejbe nem hagyhatom, iszeg a gonosztevőnek amugy is rendesen több esze vagyon a hunczuteságra, mint más embernek, s ha most mán a törvény es kedvezni kezd neki, tuljár az az eskütszék eszén. Furescsának tanálom én aztot es, hogy az ember az mig becsületes, senki sem törődik vele, hanem mihelyt az gazemberi pájára lép, az állodalom mindnyáótalmába veszi, met hát kérem szeretetvel, ki hallotta valaha azt, hogy példának okáért egy becsületes nap-

számostól az állodalom megkérdezte vóna, hogy ma ett-e valamit, s ha igen mit, de az mán erőst fejbejáró dolog, hogy az rab urak az maguk ételporeziójukat pontosan kikapják, s talán akkor sem mondok erőst nagyot, ha aszt mondom, hogy akár hány ember vót és lesz, ki sem az jó táplálékot, sem az lakásbeli tisztaságot nem üsmerte, mig a tömléczebe nem került. S ha mán így vagyon az dolog, met félnének ojan erőssen az tolvajok az büntetéstől, iszeg tudják, hogy előbb 12 tisztességes pógár tiszta lelkiüsmereit s azután egy törvényszék tudósát fogják foglalkoztatni s azután király ő felsége nevében mondanak felette ítéletet, hogy az végin egy szépen megépített nagy házba egy néhány napig, vagy hónapig uraskodgyanak. Én mán igazán nem tudom, hogy ez az embert szerető század még miféle dógokat fog kitanálni. Bárcsak mán az besső emberekre es gondolnának, met hát biz' isten maholnap minden lókötnőnek jobb dóga leszen, mint az egyház jámbor szolgálójának.

Kárbahágó, 1900. jan. 8-án.

Marattam
tisztelettel és becsülettel:
Jámbor Están,
egyházi és harangkezelő

Ujdonságok.

— Időjárásunk csak részletenkint adja ki a maga mérgét. Még jó formán el sem felejtettük a karácsonyi, 2 hétig tartó Nemere fuvást s ezzel járó szibériai hideget s már itt van a Nemere előfutára az Ojtoz, hozván ismét 2 napig tartó hóvihart. Ezután rendes viszonyok között ismét nagy hidegek. Következnek, így tehát a tél enyhése ellen felmerült panaszok bizonytalan időre megszűnnek s az időjárás ujjabb enyhülésig szépen elhallgatnak, mert ha igaz is, hogy a múlt héten a boroszlán bokrok rügyezni kezdettek, mi a rendkívüli enyhe tél mellett tesz bizonyosságot, de az is igaz, hogy ezen a héten a kifakadt rügyek elfagytak s az ablakokon jégvirágok pompáznak.

— A koresolya sport hiveinek tudomására hozhatjuk, hogy a beállott hideg időjárás folytán, az egyleti jégpálya rendbehozása megkezdődött s ha az időjárás közbe nem szól, e héten ismét át fog adatni a közhasználatnak.

— Téli országos vásárunk — mely rendes időjárás mellett sem szokott valami fényesen sikerülni — ezuttal a rendkívül viharos idő miatt egészen megbukott. Alig fele lehetett egy rendes téli heti vásárnak. A zord idő miatt úgy a vásárlók, mint a vevők távol maradtak s különösen a vásár második napján a piac jó formán üres volt.

— Tűz. F. hó 9-én reggel 4 óra tájban meggyult kézdívasárhelyi Török Sámuel birtokosnak a város végén levő marhahizlaldája s rövid idő alatt teljesen elégett. Szerencsére az elégett istálló közepén nem volt épület, mert az uralgó nagy szélviharban egész városrész elpusztulhatott volna. A város lakosságának legnagyobb része csak másnap értesült a tüzesetről, mert a harangok hangját a zugó szél elvitte s csak ott ha lhatták meg, merre a szél a hangokat vitte. Ennek daczára is volt elég emberi kéz, mely a hizlaldában levő marha állományt kiszabadította s így az épületen kívül egyéb kár nem történt.

— Halálozás. Kézdívasárhelyi id. Szász Dániel 1848—49-iki honvéd tábornoki őrnagy, III. oszt. érdemjeles tisz, nyugalmazott őrnagy életének 69. évében f. hó 1-én meghalt. Az elhunyt egyik legde-rekább katonája volt a szabadságharcznak. Részt vett a hirres szent-tamási csatában s majd Erdélybe visszajöve végig küzdött az egész hadjáratot s mint vitéz és képzett katona gyorsan emelkedett a ranglétrán. A szabadságharc után emigrált s egy ideig Törökországban élt s a magyar honvédség felállításakor belépett, s később, mint őrnagy nyugdíjaztatott s K.-Vásárhelyre téve át lakását, itt a Rikán-belüli honvéd-egyesületnek volt tevékeny jegyzője. Temetése 3-án ment végbe az 1848—49-iki bajtársak és nagyközönség részvétele mellett. Béke poraira!

— Köszönet. Azon megmérhetetlen csapás sulya alatt, mely engem feloldhatatlan emlékü férjem halála által sújtott, kedves kötelességemnek ismerem, szegény férjem régi honvéd bajtársainak s általában mindazoknak, kik a temetésen résztvettek s

részvételükkel fájdalommat enyhíteni törekedtek, hálás köszönetet mondani. K.-Vásárhely, 1900. január 10. Özv. Szász Dánielné.

— Felhívás. Sajnálattal értesültünk arról, hogy a magyar szent korona országai vörös-kereszt egylete kézdívasárhelyi fiókjának t. tagjai közül sokan megtagadták a csekély egy forintnyi tagsági-díj befizetését. kénytelen vagyok azokat a nyilvánosság terén is kérve-kérni, hogy elvállalt kötelezettségüknek szíveskedjenek eleget tenni s azt a csekély díjat az egylet pénztárossának, Tek. Benkő Lajos urnak beküldeni. Az Ő Felsége, Urunk és Királyunk legmagasabb védnöksége alatt álló human egyletet pártolni hazafias kötelessége minden polgárnak. Kézdí-Vásárhely város lakóinak pedig ez a pártolás a legkevesebb a mivel háláját kimutathatja azon egylettel szemben, mely nélkül kórházunkat sohasem állíthattuk volna fel s mely intézmény most is évi rendes segélyben részesíti azt, annál is inkább, mivel a befolyó tagdíjak fele is kórházunk jóvedelmeit gyarapítja s a másik fele évek hosszú során keresztül sem tesz ki akkora összeget, mennyit kórházunk egy év alatt nyer segély czimen. A tagok részvételese választmányunk feloszlását így a segély elvesztését vonja maga után s azért, újlag kérem a város minden szépért és nemesért lelkesedni tudó lakóit: szíveskedjenek az egyletbe minél többen belépni, a tagdíj-hátrálékosok pedig e jelzett kösszeget befizetni. Kézdí-Vásárhely, 1900. jan. 14. Bárá Szentkereszty Stephánia, vörös ker. egyleti elnök

— A „Gyakorlati Mezőgazda” című s Kassán megjelenő gazdasági szaklap január hó elsejével 24-ik évfolyamába lépett. Gazdasági szaklapjaink közül alig van egy is, mely a gazdaság különböző ágazataira vonatkozó ismereteket, kísérletezéseket s újabb kutatások eredményeit oly gyakorlatias irányban tárgyalná, mint éppen a „Gyakorlati Mezőgazda.” A lap Kovácsy Béla gazdasági int. igazgató főszerkesztése s Gerlóczy Géza gazd. int. tanár felelős szerkesztése alatt áll, s havonként két ízben jelen meg. — Előfizetési ára: egész évre 8 korona, félévre 4 korona, negyedévre 2 korona.

— Kereskedők figyelmébe. A Magyarország és Ausztria közt létesült megállapodáshoz képest a külföld és osztrák tartományokkal való áruforgalomra vonatkozólag eddig is gyakorlatban volt árustatisztikai nyilatkozatok beszolgáltatása tekintetében, 1900. január 1-től, következő változások állanak be: 1. Az eddig használatban volt 10 filléres nyilatkozat-ürlapok hatályon kívül helyezettnek s azok még csak január 10-ig használhatók. Ezek helyett az Ausztriával való forgalom számára kettős szürke színű, a külfölddel való forgalom számára egyes példányu fehér színű nyilatkozat nyomtatvány léptetett életbe, mely előbbi 1 fillér, utóbbi 1/2 fillért az állomásokon es tőzsdékben kapható. Az árustatisztikai nyilatkozatokat bélyeggel ellátva nincsenek, hanem azok bélyegilletéke 10 filléres posta bélyeg reá ragasztásával rovandó le. A feleknél lévő régi 10 filléres nyilatkozatok bármely állomáson teljes értékben 1900. évi január 31-ig beváltatnak. 2. Az Ausztriába feladott szállítmányokhoz a szürke színű kettős árustatisztikai nyilatkozatok lesznek kiállítandók, melyeknek azonban csak első példánya bélyegköteles. Az Ausztriából érkező árukról új nyilatkozatot kiállítani általában nem kell, hanem az onann érkezett, s a feleknek az értesítővel kézbesített másodlati nyilatkozatok kell 10 filléres bélyeggel ellátni, kitölteni s aláírni. 3. A fenti kétféle statisztikai nyilatkozatokon kívül egy pótnyilatkozat és egy kiegészítő ürlap díjmentesen szolgáltatnak ki az állomások által, melyek az esetben használandók, ha az Ausztriából érkezett szállítmánnyal nyilatkozat nem érkezett; ez esetben 10 filléres bélyeggel felszerelve, vagy ha az azon lévő rovat a különböző áruk felsorolására nem elégséges, mely utóbbi esetben az bélyeg mentes. Bővebb felvilágosítás a felek részére, az erre vonatkozó 86642—99. számú miniszteri rendelet alapján, bármely állomáson nyerhető.

— A Dedek-féle Szentek Élete című nagy vállalatból megjelent immár a második füzet is, mely a január 6 tól január 12-éig előforduló szenteket írja le. A füzet élén Guido Roni világhírű festménye Krisztus Urunk keresztelése látható

folio nagyságu, rendkívül jól sikerült tónus-nyomatban.

A kép bal mezőjében áll az Üdvözítő áhitattól áthatott magasztos alakja. Lábai a Jordán vizének habjai csókolgatják, mögötte az Ur angyala feje főtött, a magas egekben a Szentlélek galamb képében alászálló alakja látszik. A jobb mezőben egy kiálló sziklatömbön kor. szt. János térdel. Bajában egy keresztben végződő botot tart, míg magasra emelt jobbajával a keresztvizet hinti az Ur lehajtott fejére. A meghatottsággal párosult mély tisztelet, mely szent János arcáról, egész lényéről lesugárzik még a legrégibb lelket is melegséggel, érdeklődéssel, áhitattal tölti el. A háttérben az ihlett hívők meghatott serege látszik.

A füzet többi képe részint modern francia festők, részint régi hírneves metszők kitűnő alkotásainak sikerült másolatából áll. Kiváltképen ki kell emelnünk: a Vízkereszt ünnep, szent Bálint püspök, szent Vilmos bourgói érsek, szent Theodóz apát képeit, valamint azt a jelenetet, melyet szent Lucyán életéből Cserna Károly jeles rajzólónk ónja öröklített meg s mely megmagyarázza ama szokást, hogy az oltáron mindig valamely szent ereklyéit kell elhelyezni.

A remek második füzet csak felesigázta azt a várakozást, melyet e nagyszabású mű mindenkiben méltán keltett. Ismételten felhívjuk a Szentek Életére olvasóink b. figyelmét és igen melegen ajánljuk azt minden keresztény család pártfogásába.

A mű 52 füzetre van tervezve és egy füzet ára 25 kr. A művet, mely ez esztergomi főegyházmegyei hatóság jóváhagyásával jelenik meg, 6 színes, 50 fekete műlap és körülbelül 350 szöveg közt nyomott kép fogja díszíteni.

Megrendelhető minden hazai könyvkereskedőnél, valamint Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaságnál, Budapest, V., Kálmán utca 2.

Farsangi naptár.

A mint a farsang beköszöntött, megindultak a béli mozgalmak. Az eddigi hivatalos bejelentések szerint Kézdi-Vásárhelyt 7 bálra készülődnek, melyek a következő sorrendben fognak megtartatni:

Január 20. A kézdívásárhelyi műkedvelő-egyesület bálja.

Január 27. A kézdívásárhelyi Stephanie menedékház bálja.

Február 3. A róm. kath. egyház bálja.

Február 10. A háromszékmegyei Erzsébet árvaleánynevelő intézet bálja.

Február 17. A koresolya egyesület bálja.

Február 24. A kereskedő ifjuság bálja.

Február 27. Hushagyó kedden a kézdívásárhelyi jótékony nőegyesület bálja.

Közigazdaság.

A mezőgazdasági ösmeretek terjedése.

Kétséget sem szenved, hogy a század utolsó évtizedében az összes tudományok óriási fejlődést, haladást mutatnak. Minden téren oda törekcsenek az emberek, hogy olesóbban termeljenek, jobb és tökéletesebb termékeket, szerkezeteket létesítsenek, s találjanak fel. Valóban bámulatos epochális találmányok mintegy megrázkodtatták a világot, a melyek közül a legbámulatosabbak a röntgen sugarak, a melyek segítségével a test belsejében levő elváltozások lefotografizálhatók szintén hihetetlenül rövid idő alatt lettek általánosan ösmertek. Avagy ki ne hallott, vagy olvasott volna arról, hogy egy derék hazánkfi néhány héttel ezelőtt a telegrafirozásnak egy olyan módját találta fel, melynek segítségével 240-szerre több táviratot képes egy drót továbbítani mint eddig.

S a haladás bámulatos minden téren, a mezőgazdaságot sem vevé ki s csupán az a különség, hogy mezőgazdasági téren elért vívmányok sokkalta nehezebben vernek gyökeret, sokkalta nehezebben válnak általánossá, mint bármely más téren. Ha a szeszgyáros megtudja, hogy Brüsszelben feltaláltak egy eljárást, melynek segítségével naponta ugyanazon mennyiségű burgonyából 2 liter szeszszel többet lehet főzni, hát vasutra ül, elmegy Brüsszelbe vagy akár Pekingbe, s megtanulja az új eljárást, az esetleges új gépet beszerezni, s képes ennek következtében nagyobb jövedelemmel dolgozni. A magyar gazda ezt nem teszi; dolgozik, -- igen sokszor henyél, -- úgy mint azt apjától tanulta. Hogy az újítások mily nehezen vernek a gazdaközönség körében gyökeret, azt számos példa mutatja. Ott van a filokszer elleni

védekezés amerikai szőlővenyigékkal; talán husz esztendeje is van már mióta bizonyos, hogy az amerikai szőlő veszszők ellent állanak a filokszerának, mégis csak legujabban kezdik az amerikai alanyba oltott nemos venyigét telepíteni, s a gazdaközönségnek legalább fele ma sem hisz s az egész dolgot lumbagnak tartja. Ott van a perenospora elleni védekezés; réges-régen bizonyos volt, hogy ezélszerű permetezéssel teljesen és bizonyosan meg lehet védeni a szőlőket a perenosporától, azért mégis tönkretette egész vidék termését e baj, mindaddig a míg a szőlő tulajdonos reá nem lett kényszerítve a védekezésre.

Ott vannak a műtrágyák; ezer és ezer kísérlet bizonyítja, hogy ezeket észszerűen használva, termésfokozó hatása óriási: hírlapi közlemények, statisztikai adatok bizonyítják azt is, hogy a külföldnek nagyobb termés átlagai, jórészt a műtrágyák nagyobb mennyiségű használatának köszönhetők, mégis Magyarország gazdáinak 80%-a azt sem tudja mi fán terem a műtrágya, hogy valjon disznónak való takarmány-e az, vagy mécesbe való világító anyag. Avagy hány magyar kis gazda tudja azt, hogy van olyan disznó is a világon, a mely kellő ápolás és kezelés mellett 20 malacot nevel fel egy esztendőben, nem pedig 50 drbot, mint az ő görhős koczája. Nem, hogy tudná, de el sem hiszi hiába mondom én neki, mindaddig a míg állításom igazságáról véletlenül meg nem győződik.

S mi ennek az oka? Az, hogy minden magyar ember született politikus. Hiába szerkeszt a mi gazdasági miniszterünk, Darányi Ignác, gazdasági néplapot, melyet jóformán ingyen ad oda minden parasztgazdának, hiába létesít népkönyvtárakat, a mi népünknek az nem kell, nem olvassa el azt a gazdasági lapot ha jár is neki. Neki csak követ választás, politika kell, azért lelkesül, azért fizet elő, hogy csak politikai lapra lehet. Pedig nem jól cselekszik így. Magyarország földmivelő állam: népességének legnagyobb része akár ur, akár paraszt, közvetve vagy közvetlen kenyerét. A mezőgazdaságnak kellene itt a legelső a legkedvesebb tudománynak lennie, s míg a politikai lapoknak is ennek az igéjét kellene, hogy hirdesse. Egy más generációnak kell azonban jönni, hogy utol érjük németországot, s egy harmadiknak, negyediknek, hogy elérjük belgiumat, angolországot -- ha ugyan valaha elérjük, -- csak azért, mert a gazdaságtant maga a gazda sem tartja tudománynak.

H I R D E T É S.

Az 1895. évi cairoi s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításokon díszoklevéllel s arany éremmel kitüntetve. Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitűnő sikerrel használt külszer:

REUMA-SZESZ

ciztos s kiváló gyors hatása a test bármínemű csuzos bántalmai, u. m. köszvény, bsuz, reuma ischiás, asthma, stb. ellen.

Hatása némely esetben meglepő, amennyiben gyakrabban idültabb eseteknél is már egyszeri bedörzsölésnél a fájdalmakat teljesen megszüntette.

 Fog- és tejfájást 5 percz alatt megszüntet. 

Egy üveg ára használati utasítással 1 korona, erősebb üveg 2 korona 40 fillér
Főraktár Budapest: Török József ur gyógyszer-tárában, Király-utca 12. és
dr. Egger A. ur gyógyszer-tárában, Váci-körút 17. szám. — Ugyszintén a főváros összes s a vidék osaknem összes gyógyszer-tárában, valamint a készítő

WIDDER GYULA gyógyszerésznél

S.-A.-Ujhely.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítettnek.

Ugyszintén: TENKI ISTVÁN zágoni gyógyszerésznél.
(146. 5-10.)

Hirdetések

e lap kiadóhivatalában

olcsó áron

felvétetnek.